

Demokrati, frihet och hållbarhet

Demokrati är något vi strävar efter i vår upplysta värld. Jag är som du en del av folket och får min röst hörd och respekterad. Vi kan påverka och är med att bestämma. Om min idé om hur ett beslut som rör vårt samhälle bör tas inte stämmer överens med hur andra tänker, då lutar vi till röstningen och tar fram majoritetens uppfattning i kollektivet – och så tas beslutet i demokratisk anda. I mycket korta ordalag, så tänker jag mig demokrati.

Frihet är något vi strävar efter i en värld där vi bannlyser slaveri och andra otillbörliga begränsningar av våra liv. I ordet ligger en beskrivning av förhållandet gentemot något eller någon annan och då inte enbart fysiskt, utan också mentalt. I enlighet med tidens anda ligger frihetens fokus på individen, på mig, på dig och på hur vi har möjlighet och rätt att förverkliga våra innersta önskningar och målsättningar. Individen går före kollektivet. Jag frågar mig, kan man då vara fri i en demokrati?

Hållbarhet är nödvändig för den mänskliga överlevnaden. Det vill säga att det människorna tar ut från de ekologiska systemen måste återinföras till naturens cykler. Naturen kan inte gå med minus för då är hållbarheten automatiskt upphävd. Vi kan inte förhandla med hållbarheten. Den biofysiska miljön är tydligt begränsad till en enda jord vilket sätter gränserna för all mänsklig aktivitet och för alla uttag av resurser. Det finns ingen social hållbarhet utan ekologisk hållbarhet. Det gäller för mig. Och för dig. Begränsningar - hur går de ihop med vår uppfattning av demokrati och av frihet?

Jag läser om stycken ur boken *Environment and Social Theory* av John Barry (1999) som diskuterar begreppen hållbarhet och demokrati. Men friheten då - kan vi räkna med den? Frågan dyker upp allt under läsningen. Hur ska vi leva som fria människor i ett demokratiskt system med skriande behov av reglering av människans verksamhet för att inte överskrida gränsen för hållbarhet mer än vi redan gjort?

Under en konferens i år som handlade om luftkvalité talade en forskare om hur viktigt det var att göra människor medvetna om de faktorer som påverkar det ekosystem vi lever i, det vill säga hur luften, jorden och vattnet påverkas av så gott som all mänsklig aktivitet. Utan ren luft, väl fungerande jordmån och levande vattensystem kan vi helt enkelt inte hålla oss friska. Forskaren påpekade flera gånger under sin presentation hur viktigt det var att tidningarna skrev om hans och kollegornas forskningsresultat. Artiklarna bidrog till att sprida bred kunskap om vår prekära situation i en försämrad miljö och om hur vi behöver förändra våra livsmönster för att uppnå den där nödvändiga hållbarheten. "Ibland skriver pressen fel. Det gör inget! Bara de skriver så diskussionen kommer igång. Sedan kan man alltid rätta till det," uttryckte han sig. "Ibland ska vi informera. Ibland ska vi skrämmas – då reagerar människor!"

"Skrämmas...", nu vill jag återkomma till John Barrys bok där risksamhället diskuteras. Ulrich Beck har beskrivit vårt post-moderna samhälle som ett samhälle där vi medborgare blir allt medvetnare om de risker som uppstår vid beslut och handling i processen vi kallar utveckling. Media kan bidra att bygga upp riskernas storlek genom fokusering på enbart vissa ämnen - genom att just skrämmas. Men i rädslan, anser jag, begränsas friheten av den kvävande olust som nu växer fram hos oss människor. Hur kan den bekämpas? Enligt Beck själv kan den åtgärdas genom att låta så många röster som möjligt göra sig hörda i den vetenskapliga, tekniska och samhällliga debatten. I ett öppet och transparent diskussions- och kunskapsklimat, det vill säga i ett klimat som endast kan finnas i ett

demokratiskt samhälle, kan så bra beslut och handlingar som möjligt leda utvecklingen inom hållbarhetens ramar. Den kan uppnås i ett samhälle där alla har den demokratiska 'rätten till att få veta'.

Men alla dessa exempel då på dåliga resultat med miljöpolitik och forskning även i områden och länder med demokratiska system, pekar de inte på att demokratin inte fungerar? Nu vill jag påminna om Amartya Sen, nobelpristagaren från Indien som visade på kopplingen mellan lyckad fattigdomsbekämpning och demokratiska system. Han fick just den frågan om varför inte all fattigdom försvunnit i redan relativt demokratiska länder och svarade helt enkelt att där demokratin inte lett till de förväntade goda resultaten behövdes det bara en sak till - ännu mer demokrati!

Kanske är det så att demokratin är den mest positiva drivkraften som finns till handa för att ge oss människor känslan av frihet, samtidigt som den genom sin egen mekanism begränsar oss som individer till fördel för hela samhället. Jag vill tänka mig öppenhet och klarhet. Och jag vill tänka mig tillit mellan oss alla - det civila samhället, akademi, myndigheter och näringsliv där vår gemensamma strävan mot hållbarheten upplevs som den mest självklara av friheter.

Ann-Marie Svensson